

TYPES AND FORMS OF ACTIVENESS

RODZAJE I FORMY AKTYWNOŚCI

Dr Barbara Antczak

Wyższa Szkoła Gospodarki Euroregionalnej
im. Alcide De Gasperi w Józefowie
from28@wp.pl

ABSTRACTS

Economic, social and cultural changes as an effect of the rapid development of different areas of life, the progress of civilization, many scientific discoveries in the field of industry, medicine, genetic research and astronomy have a great impact on human life. Automation of production processes replaces men, which causes that people have more free time. This type of positive change is also accompanied by disturbing phenomena. These are undoubtedly environmental pollution and hence the development of civilization diseases such as cancer, diabetes, obesity, drug addiction, neuroses, etc. In such a society, learning processes, training, changing specialties, etc. are a permanent part of human activity from an early age until retirement, which also means that a significant part of the population will be involved professionally in the educational processes. However, the most dynamic is the youth activity, which is an entirely natural phenomenon, because it is the generation that grew up with the computer. Emerging society can be nowadays characterized by the new conditions of human existence:

- increased access to information;
- information is a development resource and an essential factor for effective functioning in the modern world;
- creation of a basis for the knowledge society;
- almost universal commercialization and operation of market mechanisms in all areas of life.

Zmiany ekonomiczne, społeczne i kulturalne spowodowane szybkim rozwojem różnych dziedzin życia, niezwyklej postęp cywilizacyjny, wiele odkryć naukowych z zakresu przemysłu, medycyny, badań genetycznych i astronomii ma wielki wpływ na życie człowieka. Automatyzacja procesów

produkcyjnych zastępuje człowieka powodując, że ma więcej czasu wolnego. Tego typu pozytywnym zmianom towarzyszą również zjawiska niepokojące. Należą do nich niewątpliwie skażenie środowiska a co za tym idzie rozwój chorób cywilizacyjnych, takich jak: nowotwory, cukrzyca, otyłość, narkomania, nerwice i inne. W takim społeczeństwie procesy uczenia się, szkolenia, doksztalcania, zmiany specjalności itp. będą stałą częścią ludzkiej aktywności od najmłodszych lat aż do wieku emerytalnego i znaczna część społeczeństwa będzie zaangażowana zawodowo w procesy edukacyjne. Najbardziej dynamiczna jest jednak aktywność młodzieży, co jest zjawiskiem całkowicie naturalnym, gdyż jest to pokolenie, które rosło wraz z rozwojem techniki komputerowej.

Wyłaniające się obecnie społeczeństwo charakteryzuje się nowymi warunkami swojego funkcjonowania. Są to:

- wielokrotnie zwiększony dostęp do informacji;
- informacja staje się zasobem rozwojowym i niezbędnym czynnikiem efektywnego działania;
- tworzenie się społeczeństwa wiedzy;
- niemal powszechna komercjalizacja i działanie mechanizmów rynku we wszystkich dziedzinach życia.

KEY WORDS:

*społeczeństwo, rozwój, ruch, aktywność społeczna, czas wolny
society, development, movement, social activeness, free time*

WSTĘP

Zmiany ekonomiczne, społeczne i kulturalne spowodowane szybkim rozwojem różnych dziedzin życia, niezwykle postęp cywilizacyjny, wiele odkryć naukowych z zakresu przemysłu, medycyny, badań genetycznych i astronomii ma wielki wpływ na życie człowieka (szerzej Antczak, 2012b). Automatyzacja procesów produkcyjnych zastępuje człowieka powodując, że ma więcej czasu wolnego. Tego typu pozytywnym zmianom towarzyszą również zjawiska niepokojące. Należą do nich niewątpliwie skażenie środowiska a co za tym idzie rozwój chorób cywilizacyjnych, takich jak: nowotwory, cukrzyca, otyłość, narkomania, nerwice i inne. Wraz z rozwojem motoryzacji zmniejsza się czas przeznaczony na ruch i podobnego wpływu można się doszukiwać w olbrzymim wyborze programów radiowych i te-

lewizyjnych oraz komputeryzacji (Badźmirowska-Masłowska, 2012).

Podnoszenie standardów i jakości życia obywateli powinno być celem działania instytucji na wszystkich szczeblach. Ich rolę można określić jako służebną wobec potrzeb obywateli, a jednocześnie regulacyjno-mediacyjną – między tymi potrzebami oraz rzeczywistymi możliwościami ich realizacji. Z punktu widzenia efektywności i tempa rozwoju społeczno-gospodarczego ważna jest skala zaangażowania obywateli i poziom ich aktywności. Odpowiednie zaangażowanie na poziomie obywatelskim jest szczególnie istotne w państwach i oczywiście społeczeństwach, które przechodziły transformację systemową. To właśnie aktywność obywatelska jest jednym z podstawowych czynników przemian społecznych i przejścia z gospodarki centralnie sterowanej do rynkowej. W połowie lat dziewięćdziesiątych Zachód wykazywał wiele cech typowych dla cywilizacji dojrzałej. Kraje te były i są o wiele zamożniejsze niż jakakolwiek inna cywilizacja, ale wskaźniki wzrostu gospodarczego, oszczędności i inwestycji ma niskie, tak jak i przyrost naturalny. O wiele jednak poważniejsze od kwestii ekonomicznych i demograficznych są problemy wynikające z upadku moralności, kulturowej zapaści. Do często wymienianych przejawów upadku moralności S.P. Huntington (2005), zalicza:

1. Narastanie zachowań antyspołecznych – przestępczości, narkomanii i w ogóle przestępczości.
2. Rozkład rodziny, w tym rosnące wskaźniki rozwodów, dzieci nieślubnych, cięż u nastolatków oraz rodzin niepełnych.
3. Zanik „kapitału społecznego”, czyli coraz mniejsze zaangażowanie się w działalność organizacji społecznych.
4. Ogólny upadek „etosu pracy” i kult folgowania własnym potrzebom.
5. Słabnące zainteresowanie nauką i aktywnością intelektualną, co przejawia się obniżeniem poziomu szkolnictwa.

W miarę jak inne cywilizacje rosną w siłę, zachodnia kultura traci na atrakcyjności.

We wszechotaczającym nas konkurencyjnym świecie chodzi o to, by zaspokoić – szybko i dobrze – zgłaszane przez konsumenta potrzeby oraz stworzyć nowe (często sztuczne) potrzeby. Z tego powodu prostym odzewem jest rozwój tych gałęzi przemysłu i usług, które zaoferują towary w pełni satysfakcjonujące klienta.

RODZAJE AKTYWNOŚCI

W wielu zakresach aktywność człowieka można traktować jako swojego rodzaju wskaźnik rozwoju – jego stymulator, jest różna na poszczególnych etapach jego życia. Aktywność to zarówno ruch (przemieszczanie się), jak i myślenie (realne, abstrakcyjne), zaczyna się informacją o zdarzeniu na tle istniejącej sytuacji a kończy zdezaktualizowaniem tej potrzeby.

Jest wiele teorii dotyczących rodzajów i źródeł aktywności. Jedna z nich, reprezentowana głównie przez behawiorystów, mówi, że zachowanie człowieka i jego rozwój są zdeterminowane przez otaczający świat, zmieniające się sytuacje życiowe oraz przez jednostkowe nabyte doświadczenie.

W takim społeczeństwie procesy uczenia się, szkolenia, doksztalcania, zmiany specjalności itp. będą stałą częścią **ludzkiej aktywności** od najmłodszych lat aż do wieku emerytalnego i znaczna część społeczeństwa będzie zaangażowana zawodowo w procesy edukacyjne. Najbardziej dynamiczna jest jednak aktywność młodzieży, co jest zjawiskiem całkowicie naturalnym, gdyż jest to pokolenie, które „wyrósł z komputerem” (Lubina, 2012).

Wyłaniające się obecnie **społeczeństwo informacyjne** charakteryzuje się nowymi warunkami funkcjonowania ludzi. Są to:

- wielokrotnie zwiększony dostęp do informacji (masowe media, Internet);
- informacja staje się zasobem rozwojowym i niezbędnym czynnikiem efektywnego funkcjonowania we współczesnym świecie;
- tworzenie się podstaw społeczeństwa wiedzy;
- niemal powszechna komercjalizacja i działanie mechanizmów rynku we wszystkich dziedzinach życia i gospodarki.

Społeczeństwo informacyjne definiuje się jako takie, które w szerokim zakresie produkuje, przetwarza, gromadzi i wykorzystuje informacje (Zacher, 1999). Można zatem powiedzieć, że jest ono podstawą stopniowo powstającego **społeczeństwa wiedzy** (*knowledge society*), w którym wiedza wypełniająca świadomość człowieka, jest rezultatem powszechnej edukacji, szkolenia i kumulacji doświadczeń ludzi, zdolnych dzięki niej do skutecznego zarządzania rozwojem własnym i organizacji, do kreowania wartości, zasad i praktyki humanizmu, demokracji i sprawiedliwości (szerzej Antczak, 2011).

Także trudno jest odpowiedzieć na pytanie, jaka konkretnie wiedza

będzie przydatna za kilkanaście czy więcej lat? Ważne jest przede wszystkim nauczanie umiejętności uczenia się i zdobywania wiedzy. W sferze edukacji kryje się klucz do przygotowania społeczeństwa do nowych zadań i rozwiązywania problemów współczesnego świata. Jednym z wyzwań jest rewolucja technologiczna, a zwłaszcza jej część informacyjna. Prowadzi ona do powstania tzw. nowej gospodarki (*new economy*), w której istotą rozwoju są nowoczesne technologie i usługi związane z informacją (tworzenie, przetwarzanie, przesyłanie, odtwarzanie, magazynowanie, stosowanie). Nauczanie metod i umiejętności dociekania (*know-how*) oraz poszukiwania wyjaśnień (*know-why*) jest niezbędne do sprostania wyzwaniom wynikającym z szybkiego tempa narastania nowej wiedzy. Wspomniana rewolucja kreuje społeczeństwa i gospodarki kształtowane właśnie przez wiedzę. Innym problemem jest wyznaczanie zadań dla edukacji, ułatwiających efektywne przeprowadzanie zmian i ustawiczne zdobywanie nowych umiejętności. Kolejna kwestia to przygotowanie ludzi, zwłaszcza młodzieży, do życia w przyspieszonym tempie, ale z wieloma nowymi możliwościami, nie zawsze związanymi z tradycyjnym zatrudnieniem.

Rozwinięte społeczeństwa XXI wieku, a szczególnie młodzi ludzie, prezentują konsumpcyjny styl i sposób życia (moda, rozrywka, supermarkety, restauracje *fast-food*, sklepy w cyberprzestrzeni itp.). Gwałtowny rozwój komercjalizacji i marketingu dotyczy również edukacji. Powstają na przykład liczne szkoły wyższe, szkolące przyszłych menedżerów, handlowców, bankowców, specjalistów od marketingu, czy też *public relations*. Jednak dają one więcej **umiejętności** niż **wiedzy**, co się kłóci z często przywoływanym postulatem Alberta Einsteina, że szkoła powinna dążyć do tego, by młody człowiek opuszczał ją jako harmonijna osobowość, a nie jako specjalista. Przewaga umiejętności nad wiedzą oznacza pewne zawężenie horyzontów oraz ograniczenie pełnego rozwinięcia uzdolnień właściwych dla danej jednostki. Czy taka tendencja edukacyjna może spowodować negatywne skutki w przyszłości? Czy człowiek-konsument, „zmakdonaldyzowany” i wykształcony na McUniwersytetach potrafi być obywatelem? (Ritzer, 2003) Czy zagraża nam także nadmierna komercjalizacja usług edukacyjnych? Ważnym zagadnieniem wydaje się, by w obecnej pogoni za „klientem” nie ograniczać zakresu intelektualizacji nauczania, nie zgubić przyszłościowej wizji edukacji, która jest długotrwałym, stopniowym i ewolucyjnym procesem wytwarzania nie tylko zawodowych, ale praktycznych umiejętności (szerzej Antczak, 2011).

Przez dziesięciolecia kształtowanie się gospodarki rynkowej, a więc

nierozzerwalnie związanej z konkurencją, komercjalizacją i otwartością wobec klienta – który jest w centrum zainteresowania – można, od pewnego czasu, spostrzec zjawisko tworzenia się *społeczeństwa rynkowego*. Cechami charakterystycznymi takiego społeczeństwa są:

- kierowanie swoich zainteresowań w stronę konsumpcji i uczynienie jej sensem życia samym w sobie;
- chęć posiadania jak największej ilości dóbr i usług;
- pieniądź, będący w centrum zainteresowania, rządzący wszystkimi i wszystkim dominujący pogląd, iż „wszystko można kupić za pieniądze”;
- przekonanie o możliwości „utowarowienia” dóbr i usług niekomercyjnych.

Ogólne zaniepokojenie wkroczeniem komercji i filozofii społeczeństwa rynkowego do coraz większej ilości umysłów dostrzegają nie tylko naukowcy i politycy, ale również Kościół Katolicki. Papież Jan Paweł II w swoim przesłaniu do Sejmu i Senatu RP z 1999 r. ostrzegął: „Dzieląc radość z pozytywnych przemian, jakie dokonują się w Polsce na naszych oczach, winniśmy sobie również uświadomić, że w wolnym społeczeństwie muszą istnieć wartości zabezpieczające najwyższe dobro całego człowieka. Wszelkie przemiany ekonomiczne mają służyć kształtowaniu świata bardziej ludzkiego i sprawiedliwego. Pragnąłbym życzyć polskim politykom i wszystkim osobom zaangażowanym w życiu politycznym, by nie szczydzili sił w budowaniu takiego państwa, które otacza szczególną troską rodzinę, życie ludzkie, wychowanie młodego pokolenia, respektuje prawo do pracy, widzi istotne sprawy całego narodu i jest wrażliwe na potrzeby konkretnego człowieka, szczególnie ubogiego i słabego. Dlatego Kościół przestrzega przed redukowaniem wizji zjednoczonej Europy wyłącznie do jej aspektów ekonomicznych, politycznych i przed bezkrytycznym stosunkiem do konsumpcyjnego modelu życia. Nową jakością Europy, jeżeli chcemy, by była ona trwała, winniśmy budować na tych duchowych wartościach, które ją kiedyś ukształtowały z uwzględnieniem bogactwa i różnorodności kultur i tradycji poszczególnych narodów. Ma to być, bowiem wielka Europejska Wspólnota Ducha. Wszystkim tutaj obecnym i wszystkim moim Rodakom życzę, aby próg trzeciego tysiąclecia przekroczyli z nadzieją i ufnością, z wolą wspólnego budowania cywilizacji miłości, która opiera się na uniwersalnych wartościach pokoju, solidarności, sprawiedliwości i wolności”¹.

Ważne zatem staje się pytanie: czy rozwój technologii informacyjno-komunikacyjnych przyspieszy makdonaldyzację społeczeństwa i pozwoli

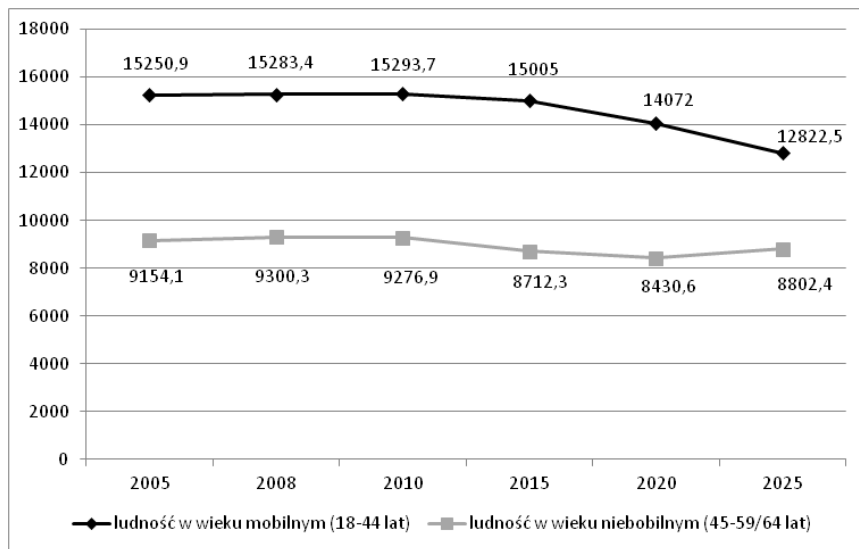
„zabawić się na śmierć”? Czy ziści się Orwellowski scenariusz przyszłości społeczeństwa informacyjnego z Big Brotherem w tle? (Zacher, 2003). Nie wiadomo. Należy jednak dążyć, zgodnie z apelami wielkich umysłów i autorytetów – z Papieżem Janem Pawłem II na czele – do tworzenia społeczeństwa przyjaznego człowiekowi, osiągnięcia cywilizacyjnego i kulturowego zrównoważenia, szukając dróg wokół nas i w nas. W tak zdefiniowanym społeczeństwie, a szczególnie wśród ludzi młodych, interesującym zagadnieniem jest ich aktywność a co za tym idzie sposoby spędzania czasu wolnego.

Czas wolny jest obecnie często poruszonym zagadnieniem w mediach, szczególnie w telewizji i Internecie, ponieważ jest jednym z najważniejszych elementów życia współczesnego człowieka (szerzej Antczak, 2012a). Jedną z definicji czasu wolnego sformułowana jest w Encyklopedii pedagogicznej Wojciecha Pomykała, który pisze, że czas wolny jest to ten czas, który pozostaje człowiekowi do jego swobodnej dyspozycji po wykonaniu czynności związanych z zaspokojeniem potrzeb biologicznych i higienicznych (sen, jedzenie, toaleta) oraz czynności obowiązkowych tj. praca, nauka, obowiązki rodzinne i domowe, dojazd do pracy (Pomykała, 1997).

Uwarunkowania demograficzne

Zjawisko zagospodarowania czasu wolnego jest tym bardziej aktualne, gdy przeanalizuje się procesy demograficzne zachodzące w naszym społeczeństwie. Wyniki ukazują niekorzystną sytuację demograficzną w Polsce.

Wykres 1. Prognoza liczby ludności mobilnej i niemobilnej w latach 2008-2035

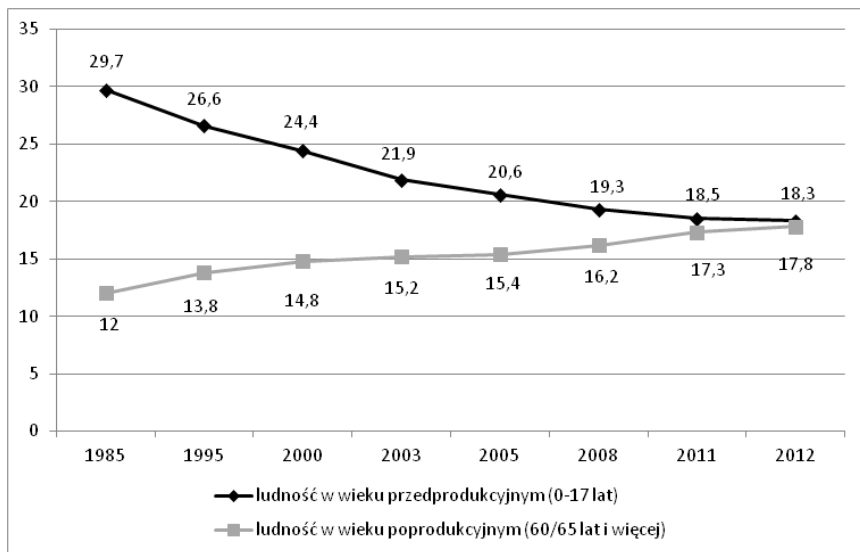

Źródło: „Osoby powyżej 50. roku życia na rynku pracy”, GUS, Warszawa 2010.

Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym (kobiety 60 lat i więcej, mężczyźni 65 lat i więcej) z roku na rok rośnie, natomiast osoby w młodszych grupach wiekowych (0-17 lat) systematycznie maleje (patrz wykres 1). Spadek udziału liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności notuje się od lat osiemdziesiątych XX wieku. Taka długotrwała tendencja jest bardzo niekorzystna i prowadzi do starzenia się społeczeństwa, co w konsekwencji oznacza tzw. starość demograficzną. Według prognoz GUS do roku 2035, osób w wieku poprodukcyjnym będzie systematycznie przybywać zarówno w mieście, jak i na wsi. Ta sytuacja wymusza stworzenie zupełnie nowej polityki społecznej, w tym warunków funkcjonowania w społeczeństwie tak licznej grupy w wieku poprodukcyjnym m.in. zagospodarowanie ich czasu wolnego.

Istotne zmiany następują również w grupie osób w wieku produkcyjnym, gdzie przewidywany jest systematyczny spadek z poziomu ponad 24,5 mln do 20,7 w 2035r. (spadek o ponad 15%).

Wykres 2. Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym w ludności ogółem w latach 1985-2012.

Źródło: „Osoby powyżej 50. roku życia na rynku pracy”, GUS, Warszawa 2010 oraz www.stat.gov.pl, 12.03.2014.

FORMY AKTYWNOŚCI

Cechą **aktywności społecznej** jest czynny stan jednostki, przejawiający się w oddziaływaniu na otoczenie przyrodnicze i społeczne; tak szeroko rozumiana aktywność społeczna jednostki wyraża się w pracy zawodowej, zdobywaniu wiedzy, twórczości, zabawie, uczestnictwie w różnych grupach społecznych, a o jej poziomie decydują czynniki wewnętrzne i zewnętrzne o charakterze psychologicznym, biologicznym i społecznym.

Aktywność społeczna, rozumiana jako praca społeczna, to uczestnictwo w działaniach zbiorowych wykraczających poza obowiązki związane z pełnieniem funkcji zawodowych i funkcji w rodzinie, zmierzające do realizacji cenionych wartości społecznych; działalność społeczna charakteryzuje się dobrowolnością i samorzutnością, bezinteresownością materialną i motywacjami altruistycznymi, jest traktowana jako jeden z przejawów socjalizacji; aktywność społeczna polegająca na przynależności do różnego typu organizacji społecznych, udziale w pracach tych organizacji jest określana jako zinstytucjonalizowana aktywność społeczna².

Badania dotyczące poziomu zaangażowania społecznego Polaków co-rocennie prowadzi CBOS. Od roku 1998 regularnie pyta się respondentów, czy poświęcają swój wolny czas na działalność społeczną w organizacjach obywatelskich, takich jak różnego rodzaju stowarzyszenia, fundacje, związki, samorządy, partie, kluby, komitety, ruchy itp. Chodzi wyłącznie o aktywny udział w tych organizacjach, a nie o samą przynależność do nich.

Deklarowane obecnie zaangażowanie w działalność większości tego rodzaju organizacji utrzymuje się na podobnym poziomie od kilku lat. Jak wynika z przeprowadzonych badań aktywnych w obszarze działań indywidualnych i zorganizowanych cechuje znaczna zbieżność cech społeczno-demograficznych; częściej są to osoby w wieku produkcyjnym, lepiej wykształcone i sytuowane, mieszkające w największych miastach, religijne. Najbardziej rozwinięta w Polsce pomoc społeczna ma miejsce przede wszystkim w obrębie rodziny i przyjmuje formę opieki nad starszymi jej członkami czy też pomocy w wychowaniu wnucząt. W związku z tym w jednym z ostatnich sondaży zapytano respondentów nie tylko o ich pracę w ramach wolontariatu, ale także generalnie o ich działalność społeczną podejmowaną zarówno indywidualnie, jak i w różnego rodzaju organizacjach. Aż 80% deklaruje, że w ciągu roku poprzedzającego badanie podejmowało indywidualnie nieodpłatne działania na rzecz innych, 27% udzielała się w jakichś organizacjach lub instytucjach. Podobnie jak w latach poprzednich Polacy najczęściej poświęcają swój czas na pracę społeczną w radach rodziców, fundacjach szkolnych i uczelnianych oraz w innych organizacjach działających na szeroko pojętą edukację. Aktywne członkostwo w nich deklaruje 6,9% badanych Polaków, a 5,6% aktywnie działa w jakiejś organizacji charytatywnej, która pomaga dzieciom, natomiast 5,4% stanowią ci, którzy udzielają się w różnego rodzaju ruchach religijnych i kościelnych³.

Innym, często spotykanym nie tylko w literaturze, określeniem jest **społeczeństwo obywatelskie** rozumiane jako sieć nieformalnych i formalnych powiązań między ludźmi — odmiennych od państwa, partii politycznych, biznesu, dominujących kościołów oraz rodziny.

Społeczeństwo obywatelskie może (i powinno) wypełniać m.in. następujące funkcje:

1. społeczną (tworzenie wzorów i reguł);
2. organizacyjną - self-help (ułatwianie życia i współżycia mieszkańcom);
3. pomocniczą (pomoc potrzebującym, słabym, chorym);

4. twórczą w życiu publicznym (wysuwanie i opiniowanie propozycji działania);
5. kontrolną - self defense (monitorowanie działań władz publicznych).

Wypełnianiu tych funkcji powinny sprzyjać określone warunki leżące po stronie państwa, takie jak: sprzyjające obywatelom regulacje prawne, w tym podatkowe kierowane do organizacji pozarządowych, otwartość państwa. Taka konstrukcja wzajemnych odnośzeń zachęca do aktywności obywatelskiej tak trudnej do osiągnięcia w dzisiejszych czasach. Okres wielkiej solidarności i zaangażowania obywateli z jakim mieliśmy do czynienia na początku lat dziewięćdziesiątych XX wieku minął, wydaje się, bezpowrotnie.

Interesującym wydaje się szersze zbadanie różnych sposobów spędzania czasu wolnego i rodzajów aktywności. Często mówi się o **aktywnym**, bądź **biernym** sposobie spędzania czasu wolnego. Natomiast bierne spędzanie czasu wolnego sprowadza się m.in. do: oglądania telewizji, surfowania po Internecie, gry komputerowe, komunikowaniu się ze znajomymi przez różne portale internetowe. O ile w przypadku aktywnego spędzania czasu wolnego mówimy o kontaktach z osobistych, rozwoju swojej osobowości, zainteresowań, pasji, talentów, hobby, tak w przypadku biernego spędzania czasu wolnego mówimy o braku kontaktu i ograniczenie się do spędzania czasu w domu (oglądanie telewizji, Internet, czytanie prasy, książek). W literaturze można spotkać także pojęcie „czasu półwolnego”. Czas ten jest wypełniany głównie przez zajęcia, które rozwijają zainteresowania – przynoszą, bądź powinny przynieść korzyści prestiżowe i materialne w przyszłości. Można tu wyróżnić, np.: uprawianie niektórych sportów, uczestniczenie w spotkaniach, które doskonalały różnego rodzaju sprawności. Analizując powyższą kwestię dotyczącą tego jak spędzany jest wolny czas i czy jest on dobrze zagospodarowany, warto zaznaczyć, że w dobie szybkiego rozwoju techniki, informatyki zachodzą ogromne zmiany w stylu życia i dlatego należy w ludziach wyrabiać nawyki aktywnego wypoczynku, planowania spędzania czasu wolnego, uprawiania sportu i turystyki.

Aktywność fizyczna jest to wyraz określonej postawy wobec własnego ciała, świadoma i aktywna troska o swój rozwój, sprawność i zdrowie, to umiejętność organizowania i spędzania czasu z największym pożytkiem dla zdrowia fizycznego i psychicznego (Pawłucki, 2005). Aktywność ta jest oczywiście nierozdzielnie związana ze stanem zdrowia – im lepszy, tym większa potencjalna mobilność jednostki i więcej możliwości wykorzy-

stania czasu do realizacji własnych zamierzeń i pragnień. Samorealizacja jest bardzo istotnym elementem właściwego funkcjonowania człowieka niezależnie od wieku. Im człowiek starszy, tym bardziej zdaje sobie z tego sprawę, ponieważ zaczyna odczuwać upływający czas i to, że ma go coraz mniej...

PODSUMOWANIE

Truizmem jest stwierdzenie, że aktywność jest warunkiem nieodzownym udanego, spełnionego życia, niezależnie od wieku. Szeroko pojęta aktywność, a dokładniej aktywna postawa wobec życia, w każdym wieku przyczynia się do rozwoju osobowości, poszerzenia horyzontów myślowych (w tym kontekście idea Uniwersytetów Trzeciego Wieku) wzrostu wiary we własne siły, możliwości i ich ustalenia na własnym, satysfakcjonującym poziomie. Wszystko to wpływa na konstruowanie pozytywnego obrazu samego siebie i otoczenia, co de facto prowadzi do lepszego radzenia z różnymi problemami pojawiającymi się w życiu. Osoby aktywne nie ustępują i nie zasklepiają się w wyniku pojawiających się rudności czy kłopotów, tylko w wyniku wcześniejszy doświadczeń radzenia sobie z trudnościami, przyjmują to jako normalną kolej rzeczy. W tym wieku ważną rzeczą jest samorealizacja w kontekście możliwości zajmowania się tym na co na przykład nie było czasu we wcześniejszym aktywnym funkcjonowaniu (praca-dom, dom-praca).

Przed starzejącymi się społeczeństwami, a do takich niestety zaczyna zaliczać się Polska, staje szereg wyzwań począwszy od opieki zdrowotnej, opieki domowej, poprzez pomoc w organizacji czasu wolnego i zachęcenia do aktywności zarówno intelektualnej jak i fizycznej. Stąd tak dużym zainteresowaniem spotkało się uruchamianie przez kolejne uczelnie Uniwersytetów Trzeciego Wieku już od dawna funkcjonujących na Zachodzie oraz zajęcia poprawiające sprawność fizyczną. Kampanie zachęcające do wszelkiej aktywności, a głównie ruchu na świeżym powietrzu, z czasem dotrą i do naszego kraju. Jest to oczywiście duże wyzwanie dla rządzących, ponieważ społeczeństwa starzejące się wymagają innych narzędzi pomocy i wsparcia. Nie wiem, czy jesteśmy na to przygotowani...

Pojawiły się oczywiście różne programy ukierunkowane na aktywizację zarówno zawodową jak i społeczną osób starszych. Pierwszy z nich to „50 PLUS – Program na rzecz zatrudnienia osób powyżej 50. roku życia” (2004r.). Celem było zwiększenie zatrudnienia osób starszych. Kolejnym

przedsięwzięciem rządu było przedstawienie programu „Solidarność pokoleń. Działania na zwiększenie aktywności zawodowej osób w wieku 50+” (2008r.). Ten program ma mieć znacznie szersze spektrum oddziaływania. Jego rezultatem ma być osiągnięcie do 2020r. wskaźnika zatrudnienia osób starszych w wieku 55-64 lata na poziomie 50%. Działania te wiążą się z wykorzystaniem na ten cel środków pochodzących z Unii Europejskiej.

REFERENCES:

- Antczak, B.(2011). *Usługi edukacyjne - rynek taki sam jak inne?* WSGE Józefów.
- Antczak, B.(2012a).” Problemy gimnazjalistów w aspekcie bezpieczeństwa społecznego”. *Journal of Modern Science* 3/14/2012. WSGE Józefów.
- Antczak, B.(2012b).”Współczesne tendencje, tworzenia, dyfuzji i wykorzystania wiedzy”, w: (red.) Dziurzyński K. *Dylematy współczesnej edukacji* . WSGE Józefów.
- Badania CBOS „Zaangażowanie w działalność organizacji obywatelskich” z 2011 i 2012r.
- Badźmirowska-Masłowska, K.(2012).”Ochrona dzieci i młodzieży przed negatywnym wpływem mediów audiowizualnych w świetle dokumentów Unii Europejskiej”, w: (red.) Ćmiel S. *Przestępczość nieletnich - teoria i praktyka*. WSGE Józefów.
- Encyklopedia pedagogiczna* (1997), (red.) Pomykało W. Fundacja Innowacyjna Warszawa.
- GUS, *Osoby powyżej 50. roku życia na rynku pracy*, Warszawa 2010.
- Huntington, S.P.(2005). *Zderzenie cywilizacji*. Muza Warszawa.
- Lubina, E. (2012). „Wsparcie społeczne w sieci internetowej dla dzieci i młodzieży z problemami – mediatyzacja pomocy psychopedagogicznej”, *Journal of Modern Science* 3/14/2012. WSGE Józefów.
- Pawłucki, A.(2005). *Osoba w pedagogice ciała*, OSW Olsztyn.
- Pięta, J.(2004). *Pedagogika czasu wolnego*, DrukTur Warszawa.
- Ritzer, G.(1997). *McDonaldyzacja społeczeństwa*. Muza Warszawa.
- Zacher, L.W.(1999). *Intelektualizacja nauczania jako wyzwanie XXI wieku*, *Master of Business Administration* nr 5.
- Zacher, L.(2003).*Spór o globalizację. Eseje o przyszłości świata*. Dom Wydawniczy ELIPSA Warszawa. [Biznes.pwn.pl/aktywność-społeczna](http://biznes.pwn.pl/aktywność-społeczna),

03.06.2013.

www.stat.gov.pl, 12.03.2014.

(Endnotes)

- 1 Wystąpienie Jana Pawła II na forum Zgromadzenia Narodowego, „Gość Niedzielny” nr 25, 20.06.1999, s. 35.
- 2 [Biznes.pwn.pl/aktywność-społeczna](http://Biznes.pwn.pl/aktywnosc-spoleczna), 03.06.2013.
- 3 Badania CBOS „Zaangażowanie w działalność organizacji obywatelskich” z 2011 i 2012 roku.